

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик дошкільної освіти

Дипломна робота
магістра

з теми: **«МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧИХ
ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»**

Виконала: здобувачка 2 курсу,
групи DO1-M22z,
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Мар'яна ЗВАДА

Керівник: **Леся ГАЛАМАНЖУК**,
доктор педагогічних наук, професор

Рецензент: **Геннадій ЄДИНАК**,
доктор наук з фізичного виховання
та спорту, професор

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ОЗДОРОВЧОЇ СПРЯМОВАНОСТІ У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	9
1.1. Загальні положення щодо застосування педагогічних технологій оздоровчої спрямованості у закладах дошкільної освіти на сучасному етапі.....	9
1.2. Деякі підходи та концептуальні ідеї формування і реалізації педагогічних технологій оздоровчої спрямованості.....	19
1.3. Практика застосування технологічного підходу при реалізації освітніх ліній та програмних вимог.....	25
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	33
2.1. Методи дослідження.....	33
2.2. Організація дослідження.....	36
РОЗДІЛ 3. ДІЄВІСТЬ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИРІШЕННІ ЗАВДАНЬ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	38
3.1. Стан використання здоров'язбережувальних технологій у практиці дошкільної освіти на сучасному етапі.....	38
3.2. Стан вирішення завдань фізичного виховання у закладі дошкільної освіти на сучасному етапі.....	40
3.2.1. Стан фізичного розвитку дошкільників.....	40
3.2.2. Стан функціональних можливостей дошкільників.....	43
3.2.3. Стан розвитку рухових якостей дошкільників.....	49
РОЗДІЛ 4. РЕАЛІЗАЦІЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРАКТИЦІ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	58
4.1. Загальні положення методики реалізації здоров'язбережувальних технологій у фізичному вихованні дошкільників.....	58
4.2. Змістовий компонент методики реалізації здоров'язбережувальних технологій у фізичному вихованні дошкільників.....	61
ВИСНОВКИ.....	86
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	88

ВСТУП

Актуальність проблеми дослідження. У глобалізованому світі третього тисячоліття шанс на успіх перед Україною відкриває лише ефективна реалізація її людського потенціалу. Як європейська за своєю цивілізаційною належністю нація Україна має спиратись у своєму розвитку на людиноцентричну систему цінностей, що неодноразово виявляла свою дієвість [6; 45]. У зв'язку з цим одразу виникає орієнтир на світоглядну позицію про інтелект, здоров'я, освіту, соціальну мобільність, як провідна складова національного багатства та основний ресурс соціально-економічного розвитку [37; 38].

Забезпечення збереження та зміцнення здоров'я населення, продовження періоду активного довголіття, тривалості життя людей, орієнтації на здоров'я як соціальну цінність, яка забезпечує громадянину конкурентоспроможність на ринку праці, професійне довголіття, пов'язаний з цим добробут – одна з визначальних складових гуманітарної політики держави, підґрунтя поліпшення якості життя, зміцнення людського потенціалу, збереження генофонду українського народу. Це задекларовано у Конституції України, нормативних документах: Законах України «Про дошкільну освіту» (2001), «Про вищу освіту» (2014), «Про освіту» (2017), «Про охорону дитинства» (2001); Національній доктрині розвитку освіти (2002); Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр. (2013); Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» (2011); Базовому компоненті дошкільної освіти (2012); Галузевої концепції розвитку неперервної педагогічної освіти (2013) та інших нормативних актах Міністерства освіти і науки України (далі МОН України), що регламентують діяльність закладів освіти.

Відповідно до нормативних документів, підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти (далі ЗДО) зорієнтована на формування високоосвіченої, гармонійно й усебічно розвиненої, професійно

мобільної й творчої особистості, здатної саморозвиватись і самовдосконалюватись, постійно оновлювати свої наукові знання, швидко адаптуватися до динамічних процесів в освітній і соціально-культурній сферах, галузі нових інформаційних технологій, системах управління й організації праці в сучасних соціокультурних умовах [1; 4]. Одна з провідних причин полягає у тому, що від стану здоров'я дітей багато в чому залежить благополуччя суспільства. Останнім часом у всьому світі намітилася тенденція до погіршення здоров'я підростаючого покоління. Екологічні проблеми, різні негативні побутові фактори, хімічні добавки в продуктах харчування, неякісна вода, збільшення роздратування у суспільстві, пов'язані з незадовільним економічним становищем, – лише деякі фактори, агресивно впливають на здоров'я дошкільника [9; 84; 85].

ЗДО, як перша ланка неперервної валеологічної освіти, передбачає вибір альтернативних форм і методів організації освітнього процесу. Будувати його необхідно на загальнопедагогічних принципах: науковості й доступності, неперервності, практичної цілеспрямованості, гуманізації, динамічності та відкритості. Здоров'язбереження стало атрибутом освітнього процесу у дошкільній освіті. Воно виявляється у використанні здоров'язбережувальних технологій, спільній діяльності педагогів, медичних працівників та психологів, яка має на меті формування культури здоров'я дітей [77; 78].

Проблемами обґрунтування оздоровчих технологій у ЗДО займаються О. Аксьонова, Т. Андрющенко, О. Богініч, Е. Бондаренко, Г. Григоренко, Н. Денисенко, О. Дубогай, М. Єфіменко, В. Єфремова, Ю. Коваленко, М. Корольчук, Л. Лиходід, Н. Маковецька, В. Нестеренко, інші.

Концептуальними засадами вдосконалення та використання здоров'язбережувальних технологій в ЗДО є закони України «Про освіту» (2017), «Про дошкільну освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2017), Національна доктрина розвитку освіти (2002), Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти (2001), Національна стратегія розвитку освіти в

Україні на період до 2021 року (2013), Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти (2013), Національній доктрині розвитку освіти (2002) та інших законодавчих і програмних документах.

Ураховуючи актуальність соціальних запитів, надважливе практичне значення досліджуваної проблеми, практика свідчить про існування певних труднощів для здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Дошкільна освіта» та вихователі ЗДО у питанні використання здоров'язберезувальних технологій під час розвитку дітей. У зв'язку з цим було обрано тему дослідження *«Методика використання здоров'язберігаючих технологій у закладі дошкільної освіти»*.

Роботу виконано згідно плану науково-дослідної роботи на 2019-2024 роки проблемної лабораторії «Гендерні профілактично-оздоровчі технології фізичного виховання та реабілітації» Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка за темою «Програмування профілактично-оздоровчих і розвивальних технологій фізичної активності дітей та молоді». Роль авторки, як співвиконавиці теми, полягала в отриманні теоретичної інформації та емпіричних даних, що склали основу пропонованого алгоритму в методиці використання педагогічних технологій, спрямованих на вирішення завдань оздоровчого змісту.

Мета дослідження – розробити зміст методики, спрямованої на використання педагогічних технологій, що передбачають вирішення оздоровчих завдань у закладі дошкільної освіти.

Поставлену мету досягали завдяки вирішенню визначених **завдань**, а саме:

1. Вивчити стан розробленості проблеми дослідження за інформацією літературних джерел.
2. З'ясувати стан вирішення завдання оздоровчого змісту у закладі дошкільної освіти.

3. Встановити зміст, реалізація якого у практиці фізичного виховання в закладі дошкільної освіти сприятиме ефективному використанню педагогічних технологій оздоровчої спрямованості.

Об'єкт дослідження – педагогічні технології оздоровчої спрямованості.

Предмет дослідження – зміст методики використання педагогічних технологій оздоровчої спрямованості в закладі дошкільної освіти.

Методи дослідження. Вирішуючи визначені завдання дослідження було використано адекватні методи дослідження. Ураховуючи, що проведення дослідження передбачало його реалізацію на теоретичному та емпіричному рівнях, однією з використаних груп методів були загальнонаукові. Конкретизуючи їх відзначаємо, що було використано такі методи: синтез, аналіз, систематизацію, узагальнення, теоретичне моделювання. За допомогою цих методів опрацьовували різні, але важливі для розуміння стану розв'язання досліджуваної проблеми, джерела інформації. Обирали останні з різних, але доступних наукометричних баз, передусім Scopus, Web of Science, SPORT Discus та бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Оптимізували такий вибір шляхом визначення та подальшого використання ключових слів. Такими були: педагогічна технологія, алгоритм, фізичне виховання, дошкільники, а також комбінації із цих слів та аббревіатури. Загалом було опрацьовано понад 116 джерел інформації, але для остаточного використання залишили 82 джерела.

Іншою групою методів, яку використовували під час дослідження на емпіричному рівні, були такі, що належали до педагогічних методів дослідження. Зокрема, це були педагогічне спостереження, педагогічне тестування, педагогічний експеримент. За допомогою перших двох зазначених методів було одержано емпіричні дані, що стосувалися стану реалізації завдання оздоровчої спрямованості та інформації про організацію фізичного виховання для вирішення цього завдання. Щодо

педагогічного експерименту, то використання цього методу забезпечило реалізацію констатувального педагогічного експерименту.

Іншою групою використаних методів були м е д и к о - б і о л о г і ч н і. За допомогою використаних методів було отримано дані про стан соматичного здоров'я та функціональних можливостей дітей. Такими методами були: антропометрія, пульсометрія, сфігмоманометрія, спірометрія.

Водночас, були широко використані методи м а т е м а т и ч н о ї с т а т и с т и к и. Використання таких методів забезпечило коректне опрацювання емпіричних даних та інтерпретацію цих даних для формулювання адекватних висновків. Передусім використані методи дозволили встановити одномірні статистики, зокрема середнє арифметичне, стандарте відхилення, помилку середнього. При порівнянні двох середніх було використано t-критерій для пов'язаних і непов'язаних вибірок, адже індивідуальні значення у сформованій вибірці дітей, які взяли участь у дослідженні, відповідали закону про нормальний розподіл.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що з їх допомогою можна зробити об'єктивні висновки про стан використання здоров'язберігаючих технологій у ЗДО на сучасному етапі. Одержані дані також сприяють створенню передумов для реалізації педагогічних технологій, змістом яких є фізична активність, а основним завданням – сприяння поліпшенню та підтриманню на високому рівні здоров'я дітей у дошкільний період. Крім цього, відібраний теоретичний матеріал, а також певною мірою емпіричні дані, можна використати під час читання лекційних занять для здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Дошкільна освіта» та «Середня освіта (фізична культура)».

Апробація результатів дослідження. Апробація основних положень кваліфікаційної роботи магістра відбувалася під час проведення наукових конференцій. Зокрема, одна з них – Всеукраїнська «Формування здорового способу життя студентської та учнівської молоді засобами освіти» (Кам'янець-Подільський, 2022); інша – науково-практична конференція

аспірантів, викладачів, магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (2022-2023).

Публікації. Основні результати дослідження за темою кваліфікаційної роботи магістра викладено в одній науковій публікації – М. Звада, Л. Галаманжук. Стан сформованості здоров'язберігаючих технологій для закладів дошкільної освіти. *Збірник наукових праць студентів та магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. С. 120-122.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи магістра. Роботу викладено на 97 сторінках, з яких 87 – основного тексту кваліфікаційної роботи складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку 88 використаних джерел інформації.

ВИСНОВКИ

1. Недостатній фізичний розвиток, фізична підготовленість та, високий відсоток захворюваності певної частини дітей, – все свідчить про відмінність від необхідної якості фізичного виховання дітей у більшості ЗДО України, а значить не вирішує завдань формування, збереження, зміцнення здоров'я, виявлення та використання резервних можливостей організму дитини. Дослідження та практика свідчать, що ефективним шляхом означеної проблеми є використання в освітньо-виховному процесі здоров'язбережувальних технологій. Педагоги дошкільних закладів повинні грамотно добирати технології з огляду на стан здоров'я дошкільників та вікову фізіологічну й психологічну спрямованість нетрадиційних оздоровчих методів. Оздоровчі технології повинні бути науково обґрунтованими; спиратись на національні традиції фізичного виховання й оздоровлення.

2. Результати проведеного анкетування свідчать про позитивне ставлення вихователів та інструкторів з фізичного виховання ЗДО до нововведень (80,8% респондентів). Виявлено, що в деяких дитячих закладах успішно застосовують інноваційні підходи до організаційної сторони фізичного виховання (33,8%), які позитивно впливають на психофізичний розвиток дітей (95,5%), а також здійснюється, але у недостатній кількості, секційна фізкультурно-оздоровча робота (27,9%). Отримані дані підтверджують доцільність удосконалення дошкільної освіти з фізичної культури шляхом впровадження різноманітних інноваційних методик та технологій.

3. Нижче середнього рівень фізичного стану дітей 5–6-ти років встановлено у таких показниках: фізичного розвитку відповідає оцінці 3 бали («середній»): антропометричні вимірювання – 3 бали («середній»), функціональний стан дихальної системи – 2 бали («нижче середнього»), ступень регуляції серцево-судинної системи у дівчат 5–6-ти років та хлопців 5-ти років – 4 бали («вище середнього»), хлопців 6-ти років – 3 бали

(«середній»). У віковому аспекті спостерігається, в основному, достовірне покращення результатів з віком ($p < 0,05-0,001$), у статевому – різноспрямований характер відмінностей; фізичної працездатності дорівнює оцінці 3 бали («середній») у дівчат та 2 бали («нижче середнього») у хлопців. За віком виявлено відсутність достовірних відмінностей між показниками ($p > 0,05$), за статтю – достовірне превалювання результатів хлопців над показниками дівчат ($p < 0,001$); частоти захворюваності дітей має низький рівень опірності організму негативним чинникам довкілля, оскільки достатньо великий відсоток дошкільників (82,3%) позиціонуються як ті, що часто хворіють; рівень фізичної підготовленості, в середньому, відповідає оцінці 2 бали («нижче середнього» рівень): гнучкість, швидкісні та швидкісно-силові здібності – 2 бали; координаційні здібності – діти 5-ти років – 2 бали, 6-ти років – 3 бали; витривалість – 2 і 2,5 бали відповідно.

4. З віком спостерігається достовірне покращення результатів фізичної підготовленості ($p < 0,05-0,001$), за винятком показників рухливості гомілкового суглобу та швидкісних здібностей, які погіршуються ($p > 0,05$). За гендерною ознакою дані хлопців в основному достовірно превалюють над результатами дівчат, виняток складають показники рівня розвитку координації та гнучкості, де спостерігається протилежна тенденція, – дані дівчат кращі за результати хлопців ($p < 0,05-0,001$).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко В. П., Передборська І. М., Клепко С. Ф. Філософія освіти : навч. посіб. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. 329 с.
2. Андрущенко Т. К. Формування здоров'язбережувальної компетентності у дітей дошкільного віку : монографія. Умань : Жовтий О. О., 2014. 383 с.
3. Бабюк С. М. Педагогічні умови фізичного виховання дітей старшого дошкільного віку у взаємодії дошкільного навчального закладу і сім'ї : автореф. дис.... канд. пед. наук : 13.00.08 Ін-т проблем виховання АПН України. Київ, 2011. 21 с.
4. Базовий компонент дошкільної освіти : науковий керівник А. М. Богуш. Київ : Видавництво, 2012. 26 с.
5. Балацька Л., Галаманжук Л., Єдинак Г., Гнесь Н. Шляхи покращення моторної функції дітей 3–5 років у процесі фізичного виховання. *Вісник Прикарпатського у-ту. Фізична культура*. 2017. Вип. 27-28. С. 6-13.
6. Бех І. Д. Психологічні джерела виховної майстерності : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2009. 260 с.
7. Беленька Г. В., Вертугіна В. М., Волинець Ю. О. Ігрова діяльність у дошкільній освіті п'ятирічних дітей (педагогічний супровід до програми «Дитина») : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. Н. В. Кудикіної [укладач О. А. Половіна]. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. 296 с.
8. Білан О. І., Возна Л. М., Максименко О. Л., Овчаренко Л. Р. [та інші]. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля». Тернопіль : Мандрівець, 2013. 264 с.
9. Богініч О. Оздоровчу ідеологію – в життя малят : формування валеологічної культури. *Дошк. виховання*. 2006. № 7. С. 7–9.
10. Богініч О. Фізичне виховання дошкільників засобами гри : навч.-метод. посібник. Київ : Шкільний світ, 2007. 120 с.

11. Бойченко Т. Є. Здоров'язберігаюча компетентність як ключова в освіті України. *Основи здоров'я і фізична культура*. 2008. № 11-12. С. 6-7.
12. Боровець В. Г. Розвиток фізичних якостей старших дошкільників методом колового тренування : дипломний проект магістра. 012 Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені І. Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2020. 72 с.
13. Василенко О. М. Здоров'язбережувальні технології у виховному процесі дошкільного навчального закладу. *Наукові записки кафедри педагогіки Випуск XXXVII*, 2014. С. 88-96.
14. Вільчковський Е. С., Денисенко Н. Ф., Цось А. В., Шиян Б. М. Оптимізація фізичного виховання дитини у вітчизняній системі освіти : монографія. Запоріжжя : ЗОІППО, 2010. 250 с.
15. Вільчковський Е. С., Денисенко Н. Ф., Шевченко Ю. М. Інтеграція рухів і музики у фізичному розвитку дітей старшого дошкільного віку : навч.-метод. посібник. Тернопіль : Мандрівець, 2011. 220 с.
16. Вінтоняк О., Випасняк І. Технологія розвитку психофізичних якостей у дошкільнят у процесі фізичного виховання. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2015. № 4 (55). С. 63-67.
17. Вітос Я. К. Розвиток психомоторики дітей 5–6 років засобами східних одноборств : автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.02 ЛДУФК. Львів, 2015. 19 с.
18. Галаманжук Л. Л., Балацька Л. В., Єдинак Г. А. Організація і методика фізичної активності дітей дошкільного віку з формування рухового потенціалу : навч. посібник. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня Рута», 2014. 160 с.
19. Галаманжук Л. Л. Превентивний розвиток рухової активності дітей дошкільного віку : монографія. Кам'янець-Подільський : ПП «Медобори-2006», 2015. 500 с.
20. Галаманжук Л. Л., Єдинак Г. А. Основи наукових досліджень : навч.-метод. посібник [Електронне видання]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський нац. університет імені Івана Огієнка, 2021. 189 с.

21. Гаращенко Л. Здоров'язбережувальні технології фізичного виховання дітей дошкільного віку: реалії та перспективи. *Вісник Інституту розвитку дитини. Сер.: Філософія, педагогіка, психологія.* 2010. Вип. 9. С. 56–61.

22. Герасимчук А. Ю., Галаманжук Л. Л., Єдинак Г. А. Програмування занять фізичними вправами превентивної спрямованості для 6-річних дітей : навч. посібник. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня Рута», 2014. 180 с.

23. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 367 с.

24. Гончаренко А. М. Інноваційні технології у дошкільній освіті: нагальна потреба та готовність педагога до їх впровадження. *Проблеми діагностики та проектування розвитку обдарованості дошкільників* : матеріали IV Всеукр. науково-практичної конференції з міжнародною участю, 9–10 квітня 2015 року, м. Київ. С. 122–125.

25. Гординська І. М. Ефективні шляхи покращення фізичного стану старших дошкільників : дипломний проект магістра. 012 Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені І. Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2018. 89 с.

26. Горянчук А. О. Фізичний стан сучасних 6-річних учнів початкової школи : дипломний проект магістра. 012 Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені І. Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2019. 110 с.

27. Грицюк Л. С. Інноваційні системи у особистісно орієнтованому навчанні і вихованні дошкільника. Вижниця : ВПП-Черемош, 2004. 89 с.

28. Денисенко Н. Ф. Оздоровчі технології в освітньому процесі. *Дошкільне виховання.* 2004. № 12. С. 4-6.

29. Дитина: Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту : О. В. Огнев'юк, К. І Волинець ; наук. кер. програмою : Проскура О. В., Кочина Л. П., Кузьменко В. У., Кудикіна Н. В. ; авт. кол. : Беленька Г. В., Белкіна Е. В., Богініч О. Л., Богданець-Білоskalенко Н. І. [та ін.] / Мін. осв. і наук., мол. та спорту України, Головне упр. осв. і наук. викон. орг. Київміськради (КМДА), Київ. ун-т ім. Б.

Грінченка. 3-є вид., доопр. та доп. Київ : Київський ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. 492 с.

30. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : підручник. 2-е вид., доповн. Київ : Академвидав, 2012. 352 с.

31. Добрянська І. О. Педагогічні умови реалізації занять з фізичної культури при врахуванні показників фізичного стану дошкільників : дипломний проект магістра. 012 Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені І. Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2020. 75 с.

32. Донець І.О., Кошель В.М. Розвиток рухових якостей дітей дошкільного віку інтеграційним комплексом рухів і музики в закладах дошкільної освіти : посібник. Чернігів : ФОП Баликіна О.В., 2019. 158 с.

33. Дубогай О. Д., Завидівська Н. Н. Фізичне виховання і здоров'я: навч. посібник. Київ: УБС НБУ, 2012. 270 с.

34. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / [за заг. ред. І.Д. Звереві]. Київ ; Сімферополь : Універсум, 2013. 536 с.

35. Єдинак Г. А., Галаманжук Л. Л. Стан розвитку функціональних можливостей і фізичних якостей у дітей дошкільного віку на сучасному етапі. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)»*. 2017. Випуск 5К (86)17. С. 117–121.

36. Єфименко М. М. Авторська система фізичного виховання дошкільників. 3-є вид., стереотип. Київ, 2017. 57 с.

37. Закон України № 2442-VI «Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу» від 06.07. 2010 року.

38. Закон України «Про дошкільну освіту». Редакція від 02.04.2022 року. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2022, № 49.

39. Іванова Л. І., Путров С. Ю., Карпюк Р. П. Теорія і методика оздоровчої фізичної культури : навч. посібник. Київ : Козарі, 2010. 276 с.

40. Ковшар О. В. Теоретико-методичні засади організації передшкільної освіти : монографія. Кривий Ріг : Вид. Р. Козлов, 2015. 370 с.

41. Комар А. Р. Організаційно-методичні засади фізичної активності дошкільників оздоровчого змісту : дипломний проект магістра. 012 Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені І. Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2019. 104 с.

42. Кононко О. Л. Психологічні основи особистісного становлення дошкільника : автореф. дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.07 Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. Київ, 2001. 37 с.

43. Кот Н. А. Оздоровчі технології та техніки в фізичному вихованні дошкільників: диференціація понять, основні методичні підходи. *Особистість у єдиному освітньому просторі*: електронний зб. наук. пр. Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. Матеріали III Міжнародного Форуму 26-29 квітня 2012. Вип. №7(8). [Електронний ресурс]. – URL: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/tyt8.pdf

44. Кулик Н. А. Дослідження стану впровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес у дошкільних закладах освіти сумської області. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2010. № 2. С. 10–13.

45. Кремень В. Г. Трансформація особистості в освітньому просторі сучасної цивілізації. *Професійно-технічна освіта*. 2009. № 1. С. 3-6.

46. Круцевич Т. Ю., Воробйов М. І., Безверхня М. М. Контроль у фізичному вихованні дітей, підлітків і молоді : навч. посібник. Київ : Олімп. л-ра, 2011. 224 с.

47. Кузьменко В. В. Індивідуальні освітні програми як засіб урахування відмінностей «нестандартної» дитини. *Дошкільне виховання*. 2008. № 6. С. 6-9.

48. Кулик Н. А. Корекція фізичного стану дошкільників 5–6 років з використанням елементів легкої атлетики : монографія. Суми : ФОП Цьома С. П., 2021. 248 с.

49. Лахно О. Г. Інноваційні технології розвитку психомоторних здібностей у фізичному вихованні дітей 2-5-го років життя : дис... канд. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.02 НУФВСУ. Київ, 2013. 301 с.

50. Лучишин Н. Ю. Характеристика адаптаційних реакцій організму дітей дошкільного віку. *Перинатологія і педиатрія*. 2010. № 2 (42). С. 99–101.

51. Лещинська К. О. Психомоторна готовність дітей 5-6 років до навчання у школі. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2010. № 11. С. 54–57.

52. Лясота Т. І. Підвищення адаптаційних можливостей дітей 6–7 років до умов навчання в початковій школі засобами фізичного виховання : автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.02 НУФВСУ. Київ, 2012. 21 с.

53. Маковецька Н. В., Алексеева К. О. До проблеми оздоровлення дітей дошкільного віку засобами туризму. *Вісник Запорізького національного університету*. 2009. № 2. С. 88–94.

54. Маковецька Н. Можливості застосування казкотерапії в процесі фізичного виховання й оздоровлення дошкільників. *Дошкільна освіта*. 2005. № 3 (9). С. 14-21.

55. Маліков М. В., Богдановська Н. В., Сватъєв А. В. Функціональна діагностика у фізичному вихованні та спорті : навч. посібник. Запоріжжя : ЗНУ, 2006. 246 с.

56. Мельник І. С. Педагогічна психологія: дошкільний вік : навч. посібник. Київ : Київський у-тет імені Бориса Грінченка, 2013. 128 с.

57. Михайловська І. В. Формування морфофункціонального статусу в дошкільників на сучасному етапі : дипломний проект магістра. 012 Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені І. Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2019. 96 с.

58. Мицкан Т. Характеристика здоров'язберезувальних технологій у дошкільних навчальних закладах. *Вісник Прикарпатського у-ту. Серія :*

Фізична культура. 2014. Вип. 20. С. 12-20.

59. Москаленко Н. В., Анастасьева З. В., Сичова Т. В., Лапшина Н. Г. Дошкільне фізичне виховання дітей : метод. посібник. Дніпропетровськ : Інновація, 2011. 143 с.

60. Наказ Міністерства освіти і науки України від 20.04.2015 № 446 «Про затвердження гранично допустимого навчального навантаження на дитину у ЗДО різних типів та форми власності.

61. Наумчук Г. С. Організація та управління фізичною активністю дошкільників оздоровчої спрямованості : дипломний проект магістра. 012 Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені І. Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2019. 107 с.

62. Осовська І. Я. Технології покращення фізичної готовності 6-річних дітей до шкільного навчання : дипломний проект магістра. 012 Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені І. Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2018. 98 с.

63. Пангелова Н. Є. Теоретико-методичні засади формування гармонійно розвиненої особистості дитини дошкільного віку в процесі фізичного виховання : автореф. дис... д-ра наук з фіз. виховання та спорту. 24.00.02 НУФВіСУ. Київ, 2014. 39 с.

64. Пасічник В. М. Удосконалення фізичних і розумових здібностей у фізичному вихованні дітей старшого дошкільного віку з використанням інтегрально-розвивальних м'ячів : автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.02 ЛДУФК. Львів, 2014. 20 с.

65. Петренко Г. В. Організаційно-методичні засади здоров'я-формуального фізичного виховання дітей старшого дошкільного віку : дис... канд. пед. наук : 13.00.02 Східноєвропейський нац. у-тет імені Лесі Українки. Луцьк, 2017. 235 с.

66. Подоляка А. Є. Диференціація рухливих ігор у фізичному вихованні дошкільників 5–6 років засобами інформаційних технологій : автореф. дис.... канд. наук з фіз. вих. та спорту : 24.00.02 ХДАФКС. Харків, 2011. 20 с.

67. Поліщук В. В. Розвиток рухових і розумових здібностей дітей 5-го і 6-го років життя в процесі фізичного виховання засобами дошкільного туризму : автореф. дис...канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.02 ЛДУФК. Львів, 2008. 20 с.

68. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : підручник. Київ : Академвидав, 2015. 448 с.

69. Про дошкільну освіту [Електронний ресурс] : Закон України: вводиться в дію Постановою ВР № 2628-III від 11.07.2001. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua-laws/show/2628-14>

70. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція). У 2 ч. Ч. II. Від трьох до шести (семи) років / Аксьонов О. П., Аніщук А. М., Артемова Л. В. [та ін.] : наук. керівник О. Л. Кононко. Київ : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2014. 452 с.

71. Сапранкова І. Г., Гребенюк І. І. Впровадження здоров'язберезувальної рухової технології «навчання у русі» в дошкільному навчальному закладі. *Інноваційні технології в дошкільній освіті*: Зб. наук. ст. за матеріалами III Міжн. наук.-пр. інтернет конференції, м. Переяслав-Хмельницький, 28–29 квітня 2020 р. / за заг. ред. Л.О. Калмикової, Н.В. Гавриш. Переяслав-Хмельницький. ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». 2020. С. 197-227. Doi: 10.5281/zenodo.3855486

72. Світ дитинства : комплексна освітня програма для дошкільних навчальних закладів / упоряд. О. М. Байер, Л. В. Батліна, А. М. Богуш [та ін.]; наук. керівник акад. А. М. Богуш; за заг. ред.. Л. В. Батліної. Тернопіль : Мандрівець, 2014. 200 с.

73. Стратегии и рекомендации по здоровому образу жизни и двигательной активности : сб. материалов ВООЗ / [сост. Е. В. Имас, М. В. Дутчак, С. В. Трачук]. Київ : Олімп. л-ра, 2013. 528 с.

74. Теорія і методика фізичного виховання. Загальні основи теорії та методики фізичного виховання : підручник [в 2-х т. / за ред. Т. Ю. Круцевич]. Київ : Олімп. л-ра, 2008. Т. 2. 367 с.

75. Троценко В. В. Педагогічні умови формування емоційної стійкості в дітей 6- і 7-річного віку в процесі занять фізичною культурою : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.02 НУФВСУ. Київ, 2012. 20 с.

76. Фізичний розвиток дітей раннього віку : метод. вказ. для студентів 3-го курсу мед. фак-тів / Т. В. Фролова, О. В. Атаманова, І. І. Терещенкова, А. С. Сенаторова. Харків : ХНМУ, 2020. 32 с.

77. Формування інноваційного простору дошкільної освіти : наук.-метод. посібник / упоряд. Н. В. Любченко, О. А. Прокопенко; А. С. Виноградова; за ред. Є. Р. Чернишової. Київ : Ун -т менедж. освіти НАПН України, 2012. Ч. 1. 112 с.

78. Формування інноваційного здоров'язбережувального освітнього середовища: досвід проектування і реалізації : матеріали круглого столу / упоряд. Н. А. Поліщук. Луцьк : ВІППО, 2018. 124 с.

79. Цибанюк О. О. Використання аеробіки в режимі основних фізкультурних та гурткових заняттях дітей дошкільного віку. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету*. 2011. Вип. 91. Т. 1. С. 462–464.

80. Шевченко Ю. М. Фізичний розвиток дітей старшого дошкільного віку засобами інтеграції рухів і музики в практиці дошкільних навчальних закладів на сучасному етапі. – Режим доступу: <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2009-02/09symiss.pdf>

81. Шиян Б. М., Єдинак Г. А., Петришин Ю. В. Основи наукових досліджень у фізичному вихованні та спорті : навчальний посібник. 3-тє вид., стереотип. [Електронне видання]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2021. 272 с.

82. Юзько Т. Методика організації фізичного розвитку дітей дошкільного віку засобами інноваційних технологій : дипломна робота

магістра : 012 Дошкільна освіта. Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2022. 84 с.

83. Яхно Є. Г. Комплексний розвиток фізичних і моральних якостей дітей старшого дошкільного віку в процесі фізичного виховання : автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.02 ДДУФКС. Дніпропетровськ, 2011. 20 с.

84. Hester, K. S., Mumford, M. D. (2012). Causal Analysis to Enhance Creative Problem-Solving: performance and Effects on Mental Models. *Creativity Research Journal*, Vol. 24(2-3), 115-133.

85. Get Active ! Physical Education, Physical Activity and Sport for Children and Young People: A Guiding Framework / Published by The Professional Development Service for Teachers and funded by The Teacher Education Section. Roinn : Department of Education and Skills Ireland, 2012.

86. Maceli, M., Burke, J. (2016). Technology skills in the workplace: Information professionals' current use and future aspirations. *Information Technology and Libraries*, 35(4), 35. 10.6017/ital.v35i4.9540

87. Robbie, S. (2020). Literacies of the Body: Opening the Doors of the Mind Through Embodied Learning and Imaginative Processes. In: *Handbook of Research on Bilingual and Intercultural Education*. doi: 10.4018/978-1-7998-2588-3.ch010

88. Vázquez Machado, C. D. (2018). *Tapping into the physicality of language to enhance the way we learn*. Research in MIT media lab. Retrieved from <https://www.media.mit.edu/posts/kinesthetic-language-learning-in-virtual-reality/>